

Johan Boucht:

The Limits of Asset Confiscation – On the Legitimacy of Extended Appropriation of Criminal Proceeds

Hart Publishing, Oxford and Portland, Oregon 2017 (280 sider)

ISBN 978-1-50990-707-6

Under de senaste decennierna har konfiskation (eller förverkande som är den term som används i Sverige) som straffrättslig sanktion tilldragit sig ett allt större kriminalpolitiskt intresse. Detta har resulterat i nya lagregler som möjliggör förverkande i större omfattning än tidigare och i överväganden och förslag till ytterligare utvidgade möjligheter. I alla nordiska länder har man infört bestämmelser som gäller ett utvidgat förverkande och motsvarande möjligheter har också genomförts i ett flertal andra länder – inte minst som en följd av EU-lagstiftning.

Det finns förmodligen flera orsaker till detta, som ett ökat intresse för att bekämpa ekonomisk kriminalitet, organiserad kriminalitet och gränsöverskridande kriminalitet, men också en medvetet val för en skärpt straffrättskontroll som förutsätter att också andra skärpningar än bara strängare straff i form av fängelse och böter. Ökade möjligheter till förverkande är en viktig del av en mer punitiv linje. Bakom det hela ligger den starka övertygelsen att brott inte ska löna sig.

Intresset för förverkande som en straffpåföljd kan också ses inom forskningen. T.ex. vid Uppsala universitet har de straffrättsliga forskarna ordnat flera seminarier om förverkande och Gustaf Almkvist (som är doktorand vid juridiska institutionen i Uppsala) utgav 2014 en bok om Förverkande av egendom (Iustus förlag). Vid Helsingfors universitet disputerade Heli Korkka 2015 med en doktorsavhandling om beräkning vid beslut om förverkande av nyttan av brott inom affärsverksamhet (Liiketoimintarikoksen tuottaman hyödyn mittaaminen).

Det hör inte till vanligheterna att en nordisk forskare ger ut en straffrättslig monografi på engelska på ett internationellt förlag. Johan Boucht, som numera verkar som professor i straffrätt vid Universitetet i Oslo, har gjort det genom boken om »asset confiscation«. Boken är ett positivt exempel på en rättsjämförande framställning med betydande avsnitt också om rättsregler i nordiska länder. Johan Boucht har haft goda förutsättningar för detta. Hans juridiska grundutbildning är från Finland, han var doktorand och disputerade vid Uppsala universitet,

och han var under ett antal år knuten till Universitetet i Bergen. Forskningen som utgör grunden för boken om förverkande genomfördes bl.a. under ett år vid Universitetet i Oxford.

Boken handlar om utvidgat förverkande, alltså ett förverkande av utbyte av brott, utöver de fall då förverkandet bevisligen kommer från specificerade brott som den anklagade döms för. Två former av utvidgat förverkande behandlas: det utvidgade förverkande som finns bl.a. i de nordiska länderna och så »NCB confiscation«, alltså förverkande av utbytet av brott utan grund i en brottmålsdom (Non-conviction based confiscation). Denna form av förverkande finns i ett antal länder och är bäst känd från England och Irland. Boken innehåller ett beskrivande kapitel om gällande bestämmelser om utvidgat förverkande. Här tas den lagstiftning upp som finns i EU, Norge och Sverige, England och Wales, med vissa hänvisningar också till andra länder, bl.a. Finland. Också bestämmelser om NCB förverkande beskrivs. Framställningen är informativ.

Men ännu mer intressanta och givande är kapitlet om goda skäl för att införa bestämmelser om utvidgat förverkande respektive den normativa ramen för figuren utvidgat förverkande. Dessa avsnitt är analytiska, rättspolitiska och dogmatiska. Man kan läsa dem med omtanke och få en god behållning av argumentationen.

Johan Boucht har en viss förståelse för att det ska finnas effektiva konfiskationsbestämmelser: »... *it is important that no one should benefit from his crime and that such illicit wealth can be confiscated*«. Men samtidigt betonar han att alltför stränga förverkandebestämmelser lätt medför orättvisa ingrepp i den personliga integriteten och kan kränka legitima rättigheter. Man måste finna en balans: »*It is, in other words, crucial that a fair balance is struck between the interests of the state and those of the individual.*«

I boken behandlas möjliga grunder för att rättfärdiggöra också utvidgat förverkande rätt grundligt och utförligt. Johan Boucht uppställer ett set grunder på ett överordnat plan och ett delvis annat set för rättfärdiggörande i enskilda konkreta tillfällen. Till de förra hör avskräckning, återställande, förebyggande och problemlösning (»remedy«). Den viktigaste grunden för att rättfärdiggöra förverkande i konkreta tillfällen är återställande – omintetgörande av den förmån som brottslingen har fått av sitt brott.

Man kan länge diskutera förverkandets riktiga klassificering bland brottspåföljderna. Ska det vara ett straff, ska det vara en säkerhetsåtgärd eller ska det vara något helt annat. I boken finns också goda avsnitt som behandlar denna fråga.

Men den kriminalpolitiska kärnfrågan är och förblir: Hur ska vi förhålla oss till utvidgat förverkande? Johan Bouchts slutpoäng är följande: »*In spite of the general importance of effective confiscation regimes, the societal value and crime-controlling effect of overly harsh confiscation measures do not, on balance, clearly outweigh the consequences of the infringements they represent on traditional principles and safeguards of criminal law and criminal procedural law.*«

Per Ole Träskman

Professor Emeritus, Lunds universitet